

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

NATIONAL ANTICORRUPTION
CENTRE OF THE REPUBLIC OF
MOLDOVA

Adresa: MD-2004, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198, mun. Chișinău, Republica Moldova
tel. (+373) 22-25-72-94, email: secretariat@cna.md

Nr. 06/2/3029 din 22.02.2024

La nr.50 din 19.02.2024

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege privind modificarea articolului 13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 2 (două) file.

Director

Digitally signed by Pînzari Alexandr
Date: 2024.02.23 14:51:59 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Alexandr PÎNZARI

Ex: VAMEȘ Xenia, Tel. 022 257-376

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr.	495	
"23"	02	2024
Ora		

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO24/9474 din 22.02.2024

la proiectul de lege privind modificarea articolului 13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este un grup de deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Proiectul supus expertizei a fost publicat pe site-ul Parlamentului RM, cu anexarea notei informative, fiind asigurat accesul părților interesate la proiectul prenotat pentru a putea prezenta/expedia recomandări asupra acestuia.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative, proiectul are drept scop *"[...] sporirea protecției sociale a beneficiarilor de pensii din Republica Moldova."*

Autorul a mai precizat că, *"[...] adoptarea prevederilor expuse în acest proiect va consolida încrederea persoanelor față de sistemul de pensionare, reieșind din beneficiile oferite de acesta în condițiile social – economice actualizate."*

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune amendarea articolului 13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, fiind modificat mecanismul de indexare, astfel încât coeficientul de indexare va constitui media creșterii anuale a indicilor prețurilor de consum pentru ultimii 3 ani. Potrivit autorului: *"[...] aplicarea coeficientului de indexare calculat ca media creșterii anuale a indicilor prețurilor de consum pentru ultimii 3 ani va compensa inclusiv neindexarea pensiilor la 1 aprilie 2023 când prin derogare a fost aplicat coeficientul de 15% în loc de 30,2% în corespundere cu prevederile legale."*

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Proiectul promovează interesele pensionarilor de a beneficia de o pensie majorată ca urmare a indexării conform mediei creșterii anuale a indicilor prețurilor de consum pentru ultimii 3 ani, pe de o parte, și interesele statului de a spori gradul de protecție socială a categoriei de subiecți vizați în vederea asigurării unui trai decent, pe de alta, ceea ce este conform interesului public.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „nota informativă care cuprinde:

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare".

Argumentele invocate de autor în nota informativă justifică necesitatea elaborării proiectului, fiind întrunite cerințele art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”.

Potrivit notei informative: *"Pentru implementarea acestor modificări și completări este necesară alocarea mijloacelor financiare suplimentare din bugetul de stat. Implementarea prezentei legi se va efectua din contul mijloacelor financiare care vor fi prevăzute în bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat pentru anul 2024 după rectificare."*

Se remarcă că argumentele autorului nu justifică pe deplin fundamentarea economico-financiară a

proiectului, nefiind clar dacă mijloacele financiare necesare pentru implementarea celor propuse sunt suficiente, disponibile și vor putea fi alocate din bugetul de stat.

Astfel, se remarcă că proiectul de lege examinat va genera majorarea cheltuielilor bugetului public național, în această situație, adoptarea acestuia este condiționată și de existența obligatorie a avizului pozitiv al Guvernului, fapt ce rezultă din dispozițiile art.131 alin.(4) al Constituției și Hotărârii Curții Constituționale nr.29/2001 privind interpretarea prevederilor art.131 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova, care trebuie respectate în cazul proiectelor de acte legislative cu impact financiar asupra bugetului de stat și care prevăd că *orice propunere legislativă sau amendament care atrag majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern, iar alin.(6) din același articol stabilește că, nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare.*

În conformitate cu prevederile constituționale enunțate (Hotărârea Curții Constituționale nr.29/2001), examinarea și/sau adoptarea prezentului proiect de lege, nu poate preceda procedura constituțională de acceptare de către Guvern, a cheltuielilor din banii publici generate de implementarea soluției legislative propuse prin proiectul de lege expertizat.

În context, reținem și prevederile art.17 alin.(2) și (3) din Legea nr.181/2014 care prevede expres că, *pe parcursul anului bugetar în curs nu pot fi puse în aplicare decizii care conduc la reducerea veniturilor și/sau majorarea cheltuielilor bugetare, dacă impactul financiar al acestora nu este prevăzut în buget, iar stabilirea prin alte acte normative decât legea/decizia bugetară anuală a unor sume sau cote procentuale din buget sau din produsul intern brut destinate anumitor domenii, sectoare sau programe nu se admite.*

În concluzie, urmare a faptului că implementarea proiectului va condiționa cheltuieli bugetare, ceea ce generează alocarea mijloacelor financiare suplimentare din bugetul de stat, este necesar punctul de vedere al Guvernului asupra soluțiilor promovate de lege, în conformitate cu art.131 alin. (4) și (6) din Constituție, estimarea cuantumului cheltuielilor necesare pentru implementarea normelor formulate și completarea notei informative în acest sens cu informații/date exacte, relevante și justificative. Or, în lipsa unei argumentări economico-financiare pertinente, reglementările propuse nu vor avea finalitatea scontată a scopului propus de proiect.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „*textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]*

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]”.

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale

și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Proiectul nu reglementează direct activitatea agenților publici și/sau a entităților publice. Însă, normele propuse stabilesc competențe pentru autoritățile administrației publice centrale responsabile de protecția socială (Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Casa Națională de Asigurări Sociale, Ministerul Finanțelor etc.) care vor asigura implementarea normelor și crearea unui mecanism de acordare a garanțiilor sociale propuse.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Concluzia expertizei

Proiectul a fost elaborat de un grup de deputați în Parlamentul Republicii Moldova și are drept scop sporirea protecției sociale a beneficiarilor de pensii din Republica Moldova. Adoptarea prevederilor expuse în acest proiect va consolida încrederea persoanelor față de sistemul de pensionare, reieșind din beneficiile oferite de acesta în condițiile social – economice actualizate.

Proiectul promovează interesele pensionarilor de a beneficia de o pensie majorată ca urmare a indexării conform mediei creșterii anuale a indicilor prețurilor de consum pentru ultimii 3 ani, pe de o parte, și interesele statului de a spori gradul de protecție socială a categoriei de subiecți vizati în vederea asigurării unui trai decent, pe de alta, ceea ce este conform interesului public.

Însă, nota informativă la proiect contravine rigorilor stabilite la art.30 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, aceasta necesită a fi completată cu informații/date exacte, relevante și justificative privind fundamentarea economico-financiară. Or, în lipsa unei argumentări economico-financiare pertinente, reglementările propuse nu vor avea finalitatea scontată a scopului propus de proiect. Totodată, pentru adoptarea proiectului de lege este necesar de solicitat punctul de vedere al Guvernului asupra soluțiilor promovate de lege, în conformitate cu art.131 alin.(4) și (6) din Constituție.

22.02.2024

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Digitally signed by Vameș Xenia
Date: 2024.02.22 16:16:42 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Xenia V. V. Inspector principal

